

INFORMACINIS RINKINYS

Eurų banknotų ir monetų 10 metų sukaktis

EUROPOS CENTRINIS BANKAS

EUROSISTEMA

Turinys

Pratarmė	3
Įvadas	4
Pasirengimas grynujų pinigų keitimui 2002 m.	5
Grynujų pinigų keitimas atskirose šalyse	6
Banknotų gamyba ir apyvarta, padirbti banknotai; ateities perspektyvos	8
Banknotų ir monetų dizainas bei apsaugos požymiai	9
Grynieji eurai kaip simbolis	11
Eurų banknotų ir monetų dešimties metų sukaktis	12

Prieš dešimt metų

, 2002 m. sausio 1 d., eurų banknotai ir monetos buvo įvesti dvylikoje Europos Sąjungos valstybių narių. Euro valiutos įvedimas buvo precedento neturintis iššūkis, tačiau jis praėjo sklandžiai, ir per kelias dienas į apyvartą buvo išleista milijardai naujų banknotų ir monetų. Pastaraisiais metais euro valiutą įsivedė dar penkios ES valstybės narės, todėl euro zonos šalių skaičius išaugo iki 17, o eurus naudoja 332 milijonai žmonių. Euro valiuta tapo Europos simboliu, o banknotai ir monetos – mūsų kasdienio gyvenimo dalimi.

Euro zonos šalių gyventojai gali būti tikri, kad Eurosistema yra tvirtai įsipareigojusi užtikrinti kainų stabilumą vidutiniu laikotarpiu: pagal kainų stabilumo apibrėžimą, sieks mažesnio, bet artimo 2 % infliacijos lygio. Nuo euro įvedimo prieš tryliką metų – 1999 m. – euro zonos metinė infliacija vidutiniškai buvo šiek tiek mažesnė kaip 2 %, bet artima šiam lygiui. Eurosistema darys viską, kas yra būtina, kad ir toliau būtų tvirtas ir patikimas kainų stabilumo garantas šiuo neramiu laiku.

Mario Draghi

Pirmininkas

Europos Centrinis Bankas

Ivadas

Šiame Europos Centrinio Banko parengtame informaciniame rinkinyje pateikiama informacija apie eurų banknotų ir monetų įvedimo dešimtąsias metines. Rinkinyje pateikiama nuoroda į aplanką ECB interneto svetainėje. Pasirašę atsakomybės apribojimą gausite vartotojo vardą ir kodą, kurie suteiks prieigą prie šio aplanko. Aplanke rasite ir galėsite atsidaryti su šiuo informaciniu rinkiniu susijusias laikmenas, didelės skiriamo-

sios gebos eurų banknotų ir monetų atvaizdus, grynuosius pinigus naudojančių žmonių nuotraukas ir filmuotą medžiagą apie eurų banknotų gamybą. Šią medžiagą galima naudoti kituose leidiniuose, tačiau jie turi būti susiję su euro valiuta. Pasirašydami atsakomybės apribojimą, jūs patvirtinate, kad laikysitės medžiagos naudojimo ir eurų banknotų atkūrimo taisyklių¹.

Norėdami gauti daugiau informacijos, nedvejodami kreipkitės į ECB. Mes mielai jums atsiųsime leidinių apie ECB istoriją, vaidmenį ir funkcijas, Eurosistemą ir Europos centrinių bankų sistemą, Eurosistemos pinigų politiką, bankų priežiūrą euro zonoje ir Europos Sąjungoje. Taip pat esame parengę leidinių apie eurų banknotus ir monetas bei jų apsaugos požymius².

Dėl papildomos informacijos prašome kreiptis:

European Central Bank

Directorate Communications

Press and Information Division

Kaiserstrasse 29

60311 Frankfurt am Main

Germany

Tel.: +49 69 1344 7455

Faksas: +49 69 13 44 7401

El. paštas: info@ecb.europa.eu

Interneto svetainė: www.euro.ecb.europa.eu

¹ Eurų banknotų atkūrimo taisyklės rasite <http://www.ecb.europa.eu/euro/html/reproduction.lt.html>

² Norėdami parsisiųsti arba užsisakyti šių leidinių, eikite <http://www.ecb.europa.eu/euro/html/materials.lt.html>

Pasirengimas grynųjų pinigų keitimui 2002 m.

Banknotų ir monetų dizainas

1996 m. vasario mėn. ECB pirmtakas Europos pinigų institutas paskelbė banknotų ir monetų dizaino konkursą. Dalyvius vertino nepriklausomų rinkodaros, dizaino ir meno istorijos ekspertų komisija. Taip pat buvo suorganizuota visuomenės nuomonių apklausa. Apibendrinus rezultatus, 1996 m. gruodžio mėn. Europos pinigų instituto taryba paskelbė nugalėtoją – dizainų seriją Europos amžių ir stilių tema, kurią pateikė Robert Kalina, banknotų dizaineris iš Austrijos centrinio banko, *Oesterreichische Nationalbank*, Vienoje.

Kitaip nei eurų banknotai, kurie yra vienodi visose euro zonos šalyse, monetos turi europinę ir nacionalinę puses. Ant monetų vaizduojami Europos šalių simboliai ir perteikiamas ES vieningumas. Europos mastu organizuotą europinės pusės, kurioje nurodoma kiekvienos monetos vertė, dizaino konkursą laimėjo Luc Luycx iš Belgijos karališkosios monetų kalyklos.

Tikrinimas ir gamyba

2002 m. sausio mėn. atliekant grynųjų pinigų keitimą, bendradarbiavimas su trečiosiomis šalimis buvo itin svarbus.

Trečiųjų šalių dėka, prieš pakeičiant grynuosius pinigus, buvo galima nacionaliniu lygmeniu centralizuotai patikrinti grynųjų pinigų tvarkymo aparatų gaminiojus.

Eurų banknotų gamyba prasidėjo 1999 m. liepos mėn. penkiolikoje Europos Sąjungos banknotų spaustuvių. Siekiant užtikrinti visų eurų banknotų identišką standartą, buvo įvesta bendra kokybės valdymo sistema. Iki 2002 m. sausio 1 d. buvo išspausdinti pirmieji 14,9 mlrd. banknotų, skirtų tuomet dvylikai euro zonos šalių. Šio kiekio būtų užtekę iškloti 15 000 futbolo aikščių. Panaudojus 250 000 tonų metalo, šešiolikoje Europos monetų kalyklų buvo nukaldinta apytikriai 52 mlrd. monetų, kurių vertė sudarė 15,75 mlrd. eurų.

2002 m. euro informacinė kampanija ir grynųjų pinigų keitimas

Banknotų apsaugos požymius turi būti lengva atpažinti, todėl 2001 m. Eurosisistema pradėjo išsamią, dvylikos euro zonos šalių³ visuomenės informavimo priemones apėmusią „2002 m. euro informacinę kampaniją“, kurios metu daugiausia dėmesio buvo skiriama banknotams ir monetoms bei jų apsaugos požymiams.

Žmonės buvo raginami tikrinti savo banknotus taikant metodą „apčiuopti–pažvelgti–pakreipti“. Šis metodas, sukurtas 2001 m. kartu su šūkiu „EURAI. MŪSŲ pinigai“, buvo naudojamas visose Euro sistemos parengtose komunikacijos priemonėse apie eurų banknotus.

Grynųjų eurų įvedimas buvo didžiulis iššūkis, tačiau jis praėjo sklandžiai ir buvo sėkmingai įgyvendintas visoje euro zonoje iki 2002 m. vasario pabaigos. Tai buvo didžiausias kada nors pasaulyje atliktas grynųjų pinigų keitimas, apėmęs bankų sektorių, pinigus pervežančias saugos tarnybas, mažmenininkus, grynųjų pinigų aparatų pramonę ir, žinoma, gyventojus. Grynjieji pinigai buvo sėkmingai pakeisti, nes visos susijusios šalys, įskaitant komercinius bankus, grynųjų pinigų tvarkymo aparatų gamintojus ir grynųjų pinigų tvarkytojus, kurie nuo pat pradžių su pasitikėjimu tvarkė naująją valiutą, iš anksto ir kruopščiai tam ruošėsi. Tai, kad gyventojai priėmė naujuosius pinigus, taip pat neabejotinai buvo vienas iš pagrindinių sėkmės veiksnių.

Nors nacionalinių valiutų išėmimas iš apyvartos buvo gana sudėtingas, iki 2002 m. kovo 1 d. iš apyvartos buvo išimta daugiau nei 6 mlrd. banknotų ir beveik 30 mlrd. nacionalinių monetų.

³ Airija, Austrija, Belgija, Graikija, Ispanija, Italija, Liuksemburgas, Nyderlandai, Portugalija, Prancūzija, Suomija ir Vokietija.

Grynųjų pinigų keitimas atskirose šalyse 2002, 2007, 2008, 2009 ir 2011 m.

Šalis	Eurų banknotų ir monetų įvedimas	Ankstesnės valiutos, kaip teisėtos mokėjimo priemonės, galiojimo pabaigos data	Banknotai keičiami iki	Monetos keičiamos iki
Belgija	2002 01 01	2002 02 28	neribotą laiką	2004 12 31
Vokietija	2002 01 01	2002 02 28	neribotą laiką	neribotą laiką
Estija	2011 01 01	2011 01 14	neribotą laiką	neribotą laiką
Airija	2002 01 01	2002 02 09	neribotą laiką	neribotą laiką
Graikija	2002 01 01	2002 02 28	2012 03 01	2004 03 01
Ispanija	2002 01 01	2002 02 28	neribotą laiką	neribotą laiką
Prancūzija	2002 01 01	2002 02 17	2012 02 17	2005 02 17
Italija	2002 01 01	2002 02 28	2012 02 28	2012 02 28
Kipras	2008 01 01	2008 01 31	2017 12 31	2009 12 31
Liuksemburgas	2002 01 01	2002 02 28	neribotą laiką	2004 12 31
Malta	2008 01 01	2008 01 31	2018 01 31	2010 02 01
Nyderlandai	2002 01 01	2002 01 28	2032 01 01	2007 01 01
Austrija	2002 01 01	2002 02 28	neribotą laiką	neribotą laiką
Portugalija	2002 01 01	2002 02 28	2022 02 28	2002 12 31
Slovėnija	2007 01 01	2007 01 14	neribotą laiką	2016 12 31
Slovakija	2009 01 01	2009 01 16	neribotą laiką	2013 12 31
Suomija	2002 01 01	2002 02 28	2012 02 29	2012 02 29

2004 m. prie Europos Sąjungos prisijungė dar dešimt šalių, iš kurių penkios per pastaruosius metus tapo euro zonos narėmis. Slovėnija (2007), Kipras (2008 m.), Malta (2008), Slovakija (2009) ir Estija (2011). Kol kas eurą yra įsivedusios 17 Europos Sąjungos šalių.

Tikimasi, kad visos ES šalys, išskyrus Daniją ir Jungtinę Karalystę, kurios yra susitarę dėl išimčių, prisijungs prie pinigų sąjungos ir įsives euro valiutą, kai tik įvykdys konvergencijos kriterijus.

Grynųjų pinigų keitimas atskirose šalyse 2002, 2007, 2008, 2009 ir 2011 m.

Euro zonos žemėlapis

Banknotų gamyba ir apyvarta, padirbti banknotai; ateities perspektyvos

Banknotų gamyba

Eurosistema nustato galutines metinės banknotų gamybos apimtis ir paskirsto, kiek kiekvieno nominalo banknotų turi pagaminti euro zonos nacionaliniai centriniai bankai, todėl kiekvienas nacionalinis centrinis bankas yra atsakingas už vieno arba kelių nominalų banknotų, pagaminamų per metus, dalį. Taigi centriniai bankai, patys arba pirkdami paslaugas iš išorės, pagamina savo eurų banknotų dalį. Ant banknoto nurodoma centrinio banko, užsakiusio banknotų partijos spausdinimą, raidė arba šalies kodas ir serijos numeris⁴. Iš tikrųjų banknotai gali būti išspausdinti ir kitoje šalyje. 2011 m. euro zonos nacionaliniams centriniams bankams buvo paskirta pagaminti 6 mlrd. eurų banknotų, kurių vertė sudarė 171,3 mlrd. eurų.

Eurų banknotų ir monetų apyvarta

Skaiciai

2011 m. viduryje apyvartoje buvo 14,2 mlrd. banknotų ir 95,6 mlrd. monetų, kurių vertė atitinkamai sudarė 847 mlrd. ir 22,8 mlrd. eurų. 50 eurų banknotai sudarė didžiausią dalį kiekio atžvilgiu (39,5 %), o 500 eurų banknotas – vertės atžvilgiu (34,3 %), nors 50 eurų nuo jo nedaug atsiliko (33 %).

Banknotų skaičiaus tendencijos

Kilus finansų krizei, 2008 m. spalio mėn. į apyvartą išleistų eurų banknotų, ypač didelio nominalo banknotų, skaičius labai išaugo. Tą mėnesį šių banknotų skaičius buvo, pavyzdžiui, tris kartus didesnis nei 2007 m. spalio mėn.

Siekdama, kad pasiūla atitiktų paklausą, Eurosistema sudarė logistines ir strategines banknotų atsargas. Logistinės atsargos skirtos banknotų paklausai patenkinti įprastomis sąlygomis, įskaitant dėl sezoniškumo išaugusią paklausą, o strateginės atsargos atidedamos tam atvejui, jei kuris nors iš nacionalinių centrinių bankų pritrūktų tam tikro nominalo banknotų, kurio negalėtų suteikti kitas nacionalinis centrinis bankas.

Padirbti eurų banknotai

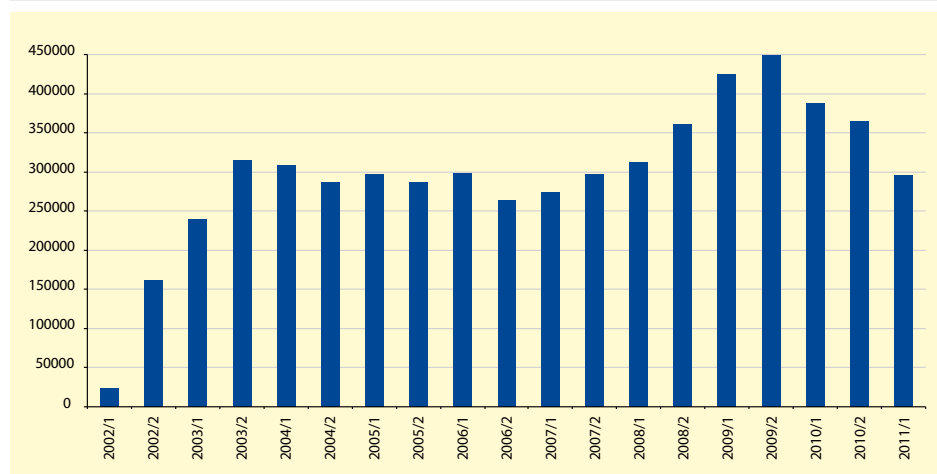
2011 m. pirmąjį pusmetį iš apyvartos iš viso išimta 295 553 padirbti eurų banknotai. Palyginti su apyvartoje cirkuliuojančių tikrų eurų banknotų skaičiumi (apie 13,8 mlrd. banknotų 2011 m. pirmąjį pusmetį), padirbtų banknotų skaičius vis dar yra labai nedidelis. Dažniausiai padirbinėjami 50 ir 20 eurų banknotai. Nors pasitikėjimas euro

saugumu yra visiškai pateisinamas taikant apsaugos nuo padirbinėjimo priemones, ECB ragina žmones būti atidžius ir taikyti jo interneto svetainėje⁵ aprašytą metodą „apčiuopti–pažvelgti–pakreipti“ bei tikrinti kelis apsaugos požymius.

Ateities perspektyvos

Nors padirbtų banknotų nėra daug, Eurosistema turi bent žingsniu būti padirbinėtojų priešakyje ir pasistengti, kad būtų dar sunkiau padirbti eurų banknotus. Todėl ECB valdančioji taryba pritarė antros eurų banknotų serijos, kuri pasirodys apyvartoje per kelis ateinančius metus, sukūrimui ir išleidimui. Naujos serijos banknotuose bus panaudoti svarbiausi pirmosios banknotų serijos dizaino elementai. Eurosistema iš anksto informuos visuomenę apie naujų banknotų išleidimą.

Nuo 2002 iki 2011 m. pirmos pusės iš apyvartos išimtų padirbtų eurų banknotų skaičius

Šaltinis: ECB

⁴ Ant Banque centrale du Luxembourg leidžiamų eurų banknotų yra šalių, kuriose gaminami Liuksemburgui skirti banknotai, centrinių bankų kodai.

⁵ Žr. <http://www.ecb.europa.eu/securityfeatures>.

Banknotų ir monetų dizainas bei apsaugos požymiai

Banknotų dizainas

Eurų banknotų priekinėje pusėje pavaizduoti langai ir vartai simbolizuoja Europos atvirumo ir bendradarbiavimo dvasią, o 12 Europos Sąjungos žvaigždžių – Europos tautų vienybės, solidarumo ir darnos idealus. Priekinėje pusėje taip pat matyti ECB Pirminio parašas.

Kitoje kiekvieno eurų banknoto pusėje vaizduojamas Europos žemėlapis ir tiltas simbolizuoja Europos tautų tarpusavio bei Europos ir pasaulio glaudžius ryšius ir bendradarbiavimą.

Kuriant banknotų dizainą, savo įvertinimą pateikė ir Europos akliųjų sąjunga, kad banknotai būtų kuo tinkamesni sutrikusio regėjimo žmonėms.

Banknotų tikrinimo metodas: apčiuopk, pažvelk ir pakreipk

1 APČIUOPK

Spausdinto paviršiaus nelygumai

Kai kuriose banknoto vietose dažų sluoksnis yra storesnis.

Apčiuopk popierių

Popierius yra standus ir šiugžda.

2 PAŽVELK

Vandens ženklas

Matyti blankūs lango arba vartų atvaizdai ir nominalo skaičius.

Apsauginis siūlelis

Matyti tamsi linija.

3 PAKREIPK

Holograma

Matyti nominalo skaičius ir simbolis € arba lango ar vartų atvaizdas.

Blizganti juostelė

5, 10 ir 20 eurų vertės banknotų kitoje pusėje matyti blizganti aukso spalvos juostelė, kurioje nurodytas nominalo skaičius ir simbolis €.

120 x 62 mm

127 x 67 mm

133 x 72 mm

140 x 77 mm

147 x 82 mm

153 x 82 mm

160 x 82 mm

Banknotų ir monetų dizainas bei apsaugos požymiai

Monetų dizainas ir autentiškumo patvirtinimas

Eurų monetos turi europinę pusę, kurioje matyti Europos žemėlapis ir 12 Europos Sąjungą simbolizuojančių žvaigždžių, ir nacionalinę pusę, kurioje išspausdinti nacionaliniai simboliai ar atvaizdai. Visos eurų monetos yra teisėta atsiskaitymo priemonė visoje euro zonoje.

1 ir 2 eurų monetose panaudoti keli apsaugos požymiai, pavyzdžiui, spalvų derinys (sidabro ir aukso) ir kiekvienoje šalyje skirtingos raidės ant 2 eurų monetų briaunos. Be to, dėl sluoksniuotos 1 ir 2 eurų monetų metalų sudėties bei magnetinių ypatybių šias monetas dar saugiau naudoti smulkių prekių automatuose.

Aplinka

Eurosistema yra aplinką tausojančių institucijų grupė, todėl gaminant ir tiekiant eurų banknotus siekiama apdairiai naudoti gamtos išteklius, saugoti aplinkos kokybę ir žmonių sveikatą. 2003 m. atlikto įvertinimo rezultatai parodė, kad eurų banknotų poveikis aplinkai viso jų gyvavimo ciklo metu yra toks pat, kaip poveikis, daromas kiekvienam Europos piliečiui nuvažiuojant automobiliu vieną kilometrą arba pusdienį palikus degti 60 W elektros lemputę. Siekdamas dar labiau rūpintis aplinka, ECB neseniai pristatė Eurosistemos aplinkosaugos vadybos sistemą, parengtą bendradarbiaujant su banknotų gamybos pramone.

Sveikata ir saugumas

Ant banknotų, gautų iš tokių vietų kaip maisto parduotuvės, kaip paprastai, rasta įprastų bakterijų, tačiau jų koncentracija tokia nedidelė, kad jos negalėtų sukelti net lengvų simptomų. Ant monetų rasta dar mažiau nešvarumų nei ant banknotų, o bakterijų koncentracija ant plastikinių kredito kortelių buvo tokia pati kaip ant gryųjų pinigų.

Prieš eurams pasirodant 2002 m. sausio mėn., buvo patikrinta, ar eurų banknotai nekelia rizikos, susijusios su ūmiu peroraliniu apsinuodijimu, odos dirginimu ir genetiniu toksiškumu. Rezultatai patvirtino, kad eurų banknotai nekelia nė vienos iš minėtų rizikų. Be to, ECB įvertino su eurų banknotų gamyba ir naudojimu susijusią bendrą riziką sveikatai ir saugumui. Išsamūs tipinių pavyzdžių laboratoriniai tyrimai parodė, kad nėra įrodymų, jog eurų banknotuose yra pavojingų medžiagų koncentracijų, o rastos koncentracijos neviršijo teisiškai nustatytų leistinų ribų, panašių į taikomas maistui ar kasdieniams produktams, su kuriais kontaktuoja žmogaus kūnas. Siekdamas dar labiau rūpintis žmonių sveikata ir saugumu, ECB pristatė sveikatos ir saugumo valdymo sistemą, padedančią stebėti šiuos veiksnius Eurosistemoje, parengtą bendradarbiaujant su banknotų gamybos pramone.

Grynieji eurai kaip simbolis

Laikui bėgant, Europos Sąjunga sukūrė savo simbolius – vėliavą, himną (Odė džiaugsmui), moto, Europos dieną (gegužės 9 d.) ir, žinoma, bendrą valiutą. Ant banknotų nėra jokių nacionalinių simbolių, rodančių šią Europos Sąjungos politinę viziją. Priešingai, jų dizaino įkvėpimo šaltiniu tapo septynių Europos istorijos laikotarpių architektūros stiliai, kurių pavyzdžių galima rasti visoje Europoje.

Šiuo atžvilgiu monetos yra šiek tiek kitokios – jos turi europinę pusę ir nacionalinę pusę, kurioje matyti atitinkamos šalies simbolis. Taigi jos subtiliai padeda žmonėms labiau susitapatinti su Europos Sąjunga, kurios dalis yra ir jų šalis.

Bendra valiuta yra ekonominės ir pinigų integracijos simbolis. Ji palengvina verslą, o konkrečiau – atsiskaitymą už prekes ir paslaugas užsienyje. Euro

zonos sukūrimas tokiame įvairialypiame žemyne kaip Europa – didelis laimėjimas. Dabar euro valiutą naudoja daugiau nei 330 mln. žmonių.

Praėjus dešimčiai metų Eurosistema gali džiaugtis bendros valiutos, ypač grynųjų pinigų ciklo ir banknotų pirkimo, praktine nauda. Ši nauda, kaip ir pamokos, išmoktos glaudžiai bendradarbiaujant, duos rezultatų ir ateityje.

Eurų banknotų ir monetų dešimties metų sukaktis

2012 m. planuojami keli renginiai, skirti eurų banknotų ir monetų dešimties metų sukakčiai.

2012 m. sausio 1 d. – kovo 31 d. vyks proginės internetinės varžybos „Bėk euro keliu“, skirtos Europos Sąjungoje gyvenantiems „euro kartos“, t. y. 9–12 metų, vaikams. Jie gali dalyvauti varžybose žaisdami „Bėk euro keliu“

svetainėje www.euro.ecb.europa.eu ir užregistruodami savo rezultata. Vaikai turi įvesti varžybų kodą „2012“ ir galiojantį el. pašto adresą.

Keturi internetinėse varžybose daugiausiai taškų surinkę žaidėjai bus pakviesti į 2012 m. gegužės mėn. ECB vykiantį „Bėk euro keliu“ renginį. Jie rungsis tarpusavyje dėl „Bėk euro keliu“ Europos čempiono vardo.

Atvirų durų dienos ECB

2012 m. antrąjį ketvirtį ECB planuoja atverti duris visuomenei. Euro parodoje arba viename iš ECB banknotų ekspertų vedamų seminarų lankytojai galės sužinoti viską apie eurų banknotus ir monetas, pradedant pinigų istorija ir baigiant jų gamybą.

Jei negalėsite dalyvauti atvirų durų dienų renginiuose, aplankykite papildytą Euro parodą, kuri veiks Frankfurte prie Maino 2012 m. pabaigoje.

Vaizdo įrašai apie eurų banknotus ir monetas

22 Europos kalbomis sukurtas trumpas filmukas apie eurų banknotų ir monetų pirmuosius dešimt metų. Be to, tomis pačiomis kalbomis sukurti trys 20 sekundžių trukmės vaizdo įrašai apie tai, kaip patikrinti eurų banknotų apsaugos požymius, naudojant metodą „apčiuopti–pažvelgti–pakreipti“. Visus šiuos vaizdo įrašus galima pažiūrėti ECB interneto svetainėje.

Eurosistema

